

عصر انقلاب

اروپا در ۱۷۸۹-۱۸۴۸

اریک جان هابسبام

ترجمه: علی اکبر مهدیان و اشکان صالحی

نشر اختران

سرشناسه	: هابسبام، اریک جان، ۱۹۱۷-۲۰۱۲ م. Hobsbawm, Eric John
عنوان و نام پدیدآور	: عصر انقلاب: اروپا در ۱۷۸۹-۱۸۴۸ / اریک هابسبام: ترجمه‌ی علی اکبر مهدیان.
مشخصات نشر	: تهران، اختران، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۴۸۰ ص. مصور. ۳۳/۵×۱۶/۵
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۷-۰۵۷-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: The age of revolution: Europe 1789-1848
موضوع	: اروپا ۱۷۸۹-۱۸۴۸
موضوع	: انقلاب صنعتی
موضوع	: اروپا -- تاریخ -- ۱۷۸۹-۱۹۰۰ م.
شناسه افزوده	: مهدیان، علی اکبر، ۱۳۱۵ - مترجم.
شناسه افزوده	: صالحی، اشکان، ۱۳۶۱ - ، ویراستار
رده‌بندی کنگره	: D۲۹۹ / ه ۹ ع ۶ ۱۳۹۴
رده‌بندی دیوئی	: ۹۴۰ / ۳۷
شماره کتابخانه ملی	: ۳۰۱۰۲-۸۲ م

فهرست مطالب

۱۵	پیش گفتار
۱۷	مقدمه
	پاره‌ی او: تحولات
۲۳	فصل یکم: جهان در دهه‌ی ۱۷۸۰
۴۷	فصل دوم: انقلاب صنعتی
۷۷	فصل سوم: انقلاب فرانسه
۱۰۵	فصل چهارم: جنگ
۱۳۱	فصل پنجم: صلح
۱۴۳	فصل ششم: انقلاب‌ها
۱۶۹	فصل هفتم: ملی‌گرایی
	پاره‌ی دوم: نتایج
۲۵۱	فصل هشتم: زمین
۲۷۳	فصل نهم: به‌سوی جهانی صنعتی
۲۹۱	فصل دهم: گشودگی مشاغل به‌روی استعدادها
۳۱۳	فصل یازدهم: فقرای زحمتکش
۳۳۳	فصل دوازدهم: ایدئولوژی دینی
۳۵۳	فصل سیزدهم: ایدئولوژی سکولار
۳۷۵	فصل چهاردهم: هنر
۴۰۳	فصل پانزدهم: علم
۴۲۵	فصل شانزدهم: نتیجه‌گیری: به‌سوی ۱۸۴۸
۴۳۹	نقشه‌ها
۴۵۱	پی‌نوشت‌ها
۴۶۱	نمایه

پیش‌گفتار

این کتاب دگرگونی جهان را در فاصله‌ی سال ۱۷۸۹ و ۱۸۴۸ پی می‌گیرد اما تا جایی که سبب‌ساز آن انقلاب ۱۷۸۹ فرانسه و هم‌زمان با آن انقلاب صنعتی (انگلستان) باشد که آن‌ها را انقلاب دوگانه می‌خوانیم. پس این کتاب نه دقیقاً تاریخ اروپا است نه تاریخ جهان. تا جایی که کشوری از پیامدهای انقلاب دوگانه در این دوره متأثر شده باشد کوشیدیم هر چند اغلب به اجمال بدان اشاره کنیم. چنان‌چه تأثیر انقلاب بر کشوری در این دوره جزئی بود است آن را از قلم انداخته‌ام. بدین ترتیب خواننده در این کتاب نکاتی را درباره‌ی مصر می‌یابد اما درباره‌ی ژاپن نه؛ درباره‌ی ایرلند بیش از بلغارستان و درباره‌ی آمریکای لاتین بیش از آرژانتا. لبعاً این بدان معنا نیست که تاریخ کشورها و مردمانی که در این کتاب نادیده گرفته شده‌اند از آن‌هایی که ذکرشان رفته است جذابیت یا اهمیتی کم‌تر دارد. اگر دیدگاه کتاب عمدتاً اروپایی یا به عبارت دقیق‌تر فرانسوی-بریتانیایی است علت آن است که جهان - یا دست‌کم بخش اعظم آن - در این دوره از تاریخ بر مبنای اروپایی یا بهتر بگوییم بر مبنای فرانسوی-بریتانیایی دگرگون شد. باین حال برخی از مباحث که به حق سزاوار بررسی مفصل‌تری به‌دندند زکنا را گذاشته شده‌اند نه فقط به سبب کمبود جا بلکه چون (مانند تاریخ ایالات متحده آمریکا) در مجلدات دیگر این مجموعه به تفصیل بدان‌ها پرداخته شده است.

هدف این کتاب روایت تفصیلی وقایع نیست بلکه مسیر را به قول فرانسوی‌ها عوام‌فهم کردن سطح بالا^۱ است. خواننده‌ی ایده‌آل این کتاب عبارت است از آن برساخته‌ی نظری یعنی شهروند هوشمند و فرهیخته‌ای که نه فقط در مورد گذشته کنجکاوست بلکه می‌خواهد بفهمد چگونه و چرا جهان به شکل امروزی سرآمده و به کجا می‌رود. بنابراین سنگین کردن متن با مطالب تخصصی که باید به کار افراد فرهیخته‌تر بیاید فضل‌فروشانه و نامطلوب است. از همین رو یادداشت‌های من تقریباً به‌طور کامل اشاره دارد به منابعی چون نقل‌قول‌ها و آمار و ارقام واقعی یا در مواردی به مرجعیت اظهاراتی که مشخصاً مورد مناقشه یا مایه‌ی تعجب است.

باین حال فقط بجا است سخنی گفته شود درباره‌ی مواد و مصالحی که کتابی بسیار

پردامنه مانند این کتاب بر آن استوار شده است. همه‌ی تاریخ‌نگاران در برخی از حوزه‌ها خیره‌تر (یا به عبارت دیگر جاهل‌تر) از حوزه‌هایی دیگرند. آن‌ها خارج از حیطه‌ای تنگ ناگزیرند عمدتاً به کار مورخان دیگر تکیه کنند. برای دوره‌ی ۱۷۸۹ تا ۱۸۴۸ این متون فرعی به‌تنهایی توده‌ای چنان گسترده از مطالب چاپی را تشکیل می‌دهند که از دانش هر فردی فراتر است حتا کسی که قادر به خواندن به همه‌ی زبان‌هایی باشد که این متون در آن‌ها نوشته شده‌اند. (درواقع بدیهی است که تسلط همه‌ی مورخان حداکثر محدود به چند زبان است). بنابراین بخش عمده‌ی این کتاب دست‌دوم یا حتا دست‌سوم است و لاجرم حاوی خطاها و نیز اختصارهایی اجتناب‌ناپذیر که فرد متخصص بر آن‌ها افسوس خواهد خورد چنان‌که نگارنده افسوس می‌خورد.

گرچه شبکه‌ی تاریخ را نمی‌توان بدون ضایع کردن آن شکافت و رشته‌شده کرد اما قسم کردن موضوع به قسمت‌های فرعی تاحدودی برای مقاصد عملی کتاب ضروری است. کوشش برای کتاب را به‌گونه‌ای بسیار سردستی به دو بخش تقسیم کنم. در پاره‌ی اول به‌طور کلی تریالات عمده‌ی دوره را بررسی می‌کنم و در پاره‌ی دوم به ترسیم آن نوع جامعه‌ای می‌پردازم که مولود انقلاب دوگانه است. باین حال همپوشانی‌هایی عمدی وجود دارد و این امر نه‌اشی نظری بلکه صرفاً برای سهولت کار است.

باید تشکر کنم از افراد زیادی که درباره‌ی جنبه‌های مختلف این کتاب با آن‌ها بحث کرده‌ام یا فصولی را به‌تخلیشرزیس یا نمونه‌ی چاپی خوانده‌اند و باین حال مسئول خطاهای من نیستند؛ خصوصاً از ج. د. برنال، داگلاس دیکن، ارنست فیشر، فرانسیس هسکل، ه. گ. کونینگسبرگر، ر. ل. لیلی. فصل ۱۴ خصوصاً بسیار مرهون آرای ارنست فیشر است. خانم پ. رالف در مقام منشی و دستیار پژوهش کمک شایانی به من کرد و استخراج نمایه نیز کار خانم ا. میسون بود.

اریک جان هابسبام

لندن، دسامبر ۱۹۶۱